

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 iunie 2015 *

„Trimitere preliminară — Rețele și servicii de comunicații electronice — Directiva 2002/22/CE — Articolele 4, 9, 13 și 32 — Obligații de serviciu universal și obligații sociale — Furnizarea accesului la un post fix și furnizarea de servicii telefonice — Accesibilitatea tarifelor — Opțiuni tarifare speciale — Finanțarea obligațiilor de serviciu universal — Servicii suplimentare obligatorii — Servicii de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet”

În cauza C-1/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Grondwettelijk Hof (Belgia), prin decizia din 19 decembrie 2013, primită de Curte la 2 ianuarie 2014, în procedura

Base Company NV, fostă KPN Group Belgium NV,

Mobistar NV

împotriva

Ministerraad,

cu participarea:

Belgacom NV,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnul A. Ó Caoimh, doamna C. Toader, domnii E. Jarašiūnas (raportor) și C.-G. Fernlund, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 noiembrie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Base Company NV și Mobistar NV, de T. De Cordier și de E. Taelman, avocatul;
- pentru guvernul belgian, de J. Van Holm și de M. Jacobs, în calitate de agenți, asistate de S. Depré și de D. Schrijvers, avocatul;

* Limba de procedură: neerlandeza.

- pentru Parlamentul European, de R. van de Westelaken și de J. Rodrigues, în calitate de agenți;
- pentru Consiliul Uniunii Europene, de I. Šulce, de K. Michoel și de J. Herrmann, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de L. Nicolae, de G. Braun, de F. Wilman și de P.-J. Loewenthal, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 ianuarie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 9 și 32 din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (directiva privind serviciul universal) (JO L 108, p. 51, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 213), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 (JO L 337, p. 11, denumită în continuare „Directiva privind serviciul universal”), precum și validitatea Directivei privind serviciul universal prin prisma principiului egalității, astfel cum este consacrat la articolul 20 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Base Company NV (denumită în continuare „Base Company”) și Mobistar NV (denumită în continuare „Mobistar”), pe de o parte, și Ministerraad (Consiliul de Miniștri), pe de altă parte, în legătură cu o acțiune în anularea unor dispoziții de drept național prin care se impune operatorilor care furnizează consumatorilor servicii de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet să contribuie la finanțarea costului net al acestor servicii.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentelor (4), (8), (25) și (46) ale Directivei privind serviciul universal:
 - „(4) Garantarea unui serviciu universal (adică asigurarea unui set minim de servicii stabilite pentru toți utilizatorii finali la un preț acceptabil) poate implica furnizarea anumitor servicii către unii utilizatori finali la prețuri diferite de cele care rezultă din condițiile de piață normale. [...]
 - [...]
 - (8) O cerință fundamentală a serviciului universal este furnizarea către utilizatori a unei conexiuni la cerere la rețeaua de telefonie publică la un post fix, la un preț accesibil. [...]
 - [...]
 - (25) [...] Statele membre nu sunt autorizate să impună participanților de pe piață contribuții financiare cu titlu de măsuri care nu sunt parte a obligațiilor de serviciu universal. Fiecare stat membru rămâne liber să impună măsuri speciale (în afara sferei obligațiilor de serviciu universal) și să le finanțeze conform dreptului comunitar, dar nu prin intermediul contribuțiilor din partea participanților de pe piață.

[...]

(46) În cazul în care un stat membru încearcă să asigure furnizarea altor servicii specifice pe întreg teritoriul său național, asemenea obligații ar trebui să satisfacă criteriul rentabilității și să nu depindă de serviciile universale. [...]"

4 Articolul 1 alineatul (2) din această directivă prevede:

„Prezenta directivă stabilește drepturile utilizatorilor finali și obligațiile corespunzătoare întreprinderilor care furnizează rețele și servicii de comunicații electronice destinate publicului. În ce privește furnizarea de servicii universale pe o piață deschisă și concurențială, prezenta directivă definește setul minim de servicii de o calitate specificată, accesibilă tuturor utilizatorilor finali, la un preț accesibil, luându-se în considerare condițiile specifice naționale, fără a denatura concurența. Prezenta directivă prevede, de asemenea, obligații privind furnizarea anumitor servicii obligatorii.”

5 În capitolul II din directiva menționată, intitulat „Obligațiile de serviciu universal, inclusiv obligațiile sociale”, figurează articolele 3-9 privind disponibilitatea serviciilor universale (articolul 3), furnizarea accesului la un post fix și furnizarea de servicii telefonice (articolul 4), serviciile de informații telefonice și listele abonaților telefonici (articolul 5), posturile telefonice publice cu plată (articolul 6), măsurile speciale pentru utilizatorii cu handicap (articolul 7), modalitățile de desemnare a întreprinderilor cărora le revin obligații de serviciu universal (articolul 8) și posibilitatea de a cere întreprinderilor desemnate să ofere consumatorilor opțiuni tarifare sau pachete tarifare speciale, diferite de cele oferite în condiții comerciale normale, în special pentru a garanta că persoanele cu venituri mici sau cu nevoi sociale speciale nu sunt împiedicate să acceseze serviciile la care se face referire în capitolul II din această directivă (articolul 9).

6 Potrivit articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind serviciul universal, intitulat „Disponibilitatea serviciilor universale”:

„Statele membre asigură disponibilitatea serviciilor prevăzute în acest capitol, la calitatea prevăzută, tuturor utilizatorilor finali de pe teritoriul lor, independent de amplasarea geografică și, luându-se în considerare condițiile naționale specifice, la un preț accesibil.”

7 Articolul 4 din această directivă, intitulat „Furnizarea accesului la un post fix și furnizarea de servicii telefonice”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că toate cererile rezonabile de conectare de la o locație fixă la o rețea publică de comunicații sunt satisfăcute de cel puțin o întreprindere.

(2) Conexiunea realizată permite comunicații vocale, prin fax și comunicații de date, la viteze de transfer al datelor suficient de ridicate pentru a permite un acces funcțional la internet, luând în considerare tehnologiile cel mai des folosite de majoritatea abonaților, precum și posibilitățile tehnice.

(3) Statele membre se asigură că toate cererile rezonabile de furnizare a unui serviciu de telefonie destinat publicului prin conectarea la rețeaua menționată la alineatul (1), serviciu care permite efectuarea și primirea de apeluri naționale și internaționale, sunt satisfăcute de cel puțin o întreprindere.”

- 8 Articolul 9 alineatele (1)-(3) din directiva menționată, intitulat „Accesibilitatea tarifelor”, are următorul cuprins:

„(1) Autoritățile naționale de reglementare monitorizează evoluția și nivelul tarifelor cu amănuntul pentru serviciile identificate la articolele 4-7 ca fiind sub incidența obligațiilor de serviciu universal și ca fiind furnizate fie de către întreprinderi desemnate, fie, dacă nu este desemnată nicio întreprindere pentru furnizarea acestor servicii, de întreprinderi disponibile pe piață, în special față de prețurile și veniturile consumatorilor la nivel național.

(2) Statele membre pot cere, având în vedere condițiile naționale, ca întreprinderile desemnate să ofere consumatorilor opțiuni tarifare sau pachete tarifare diferite de cele oferite în condiții comerciale normale, în special pentru a garanta că persoanele cu venituri mici sau cu nevoi sociale speciale nu sunt împiedicate să acceseze rețeaua la care se face referire la articolul 4 alineatul (1) sau să utilizeze serviciile identificate la articolul 4 alineatul (3) și la articolele 5, 6 și 7 ca fiind sub incidența obligațiilor de serviciu universal și ca fiind furnizate de către întreprinderi desemnate.

(3) Statele membre pot asigura sprijin consumatorilor identificați ca având venituri mici sau nevoi sociale speciale, pe lângă alte dispoziții care stabilesc ca întreprinderile desemnate să aplice opțiuni tarifare speciale sau să respecte o încadrare a tarifelor, o echilibrare geografică sau alte mecanisme similare.”

- 9 Articolul 12 din aceeași directivă prevede modalitățile de calculare a costului net al obligațiilor de serviciu universal pe care autoritățile naționale de reglementare trebuie să îl determine în ipoteza în care acestea ar considera că furnizarea serviciului universal reprezintă o îndatorire nejustificată pentru întreprinderile desemnate să îl asigure.

- 10 Potrivit articolului 13 alineatul (1) din Directiva privind serviciul universal, intitulat „Finanțarea obligațiilor de serviciu universal”:

„În cazul în care, pe baza calculului costului net prevăzut la articolul 12, autoritățile naționale de reglementare constată că o întreprindere este supusă unei îndatoriri nejustificate, statele membre decid, la cererea unei întreprinderi desemnate:

[...]

(b) să repartizeze costul net al obligațiilor de serviciu universal între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice.”

- 11 Articolul 32 din această directivă, intitulat „Servicii suplimentare obligatorii”, prevede:

„Statele membre pot decide să introducă servicii suplimentare accesibile publicului, diferite de serviciile care țin de obligațiile de serviciu universal definite în capitolul II, pe teritoriul lor național, dar în acest caz nu se poate impune niciun mecanism de compensare care implică participarea anumitor întreprinderi.”

- 12 Potrivit articolului 2 litera (j) din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru) (JO L 108, p. 33, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 (JO L 337, p. 37, denumită în continuare „Directivă-cadru”):

„«serviciu universal» înseamnă pachetul minim de servicii, prevăzut de [D]irectiva [privind serviciul universal], având o anumită calitate, accesibil tuturor utilizatorilor, indiferent de poziția lor geografică și, ținând seama de condițiile naționale specifice, la un preț rezonabil”.

Dreptul belgian

- 13 Articolul 74 din Legea din 13 iunie 2005 privind comunicațiile electronice (*Belgisch Staatsblad*, 20 iunie 2005, p. 28070, denumită în continuare „Legea din 13 iunie 2005”), astfel cum a fost modificat prin articolul 50 din Legea din 10 iulie 2012 de stabilire a unor dispoziții în materia comunicațiilor electronice (*Belgisch Staatsblad*, 25 iulie 2012, p. 40969, denumită în continuare „Legea din 10 iulie 2012”), prevede următoarele:

„§ 1. Componenta socială a serviciului universal constă în acordarea, de către fiecare operator menționat la alineatele 2 și 3 care oferă un serviciu public de comunicații electronice consumatorilor, de condiții tarifare speciale anumitor categorii de beneficiari.

[...]

§ 2. Operatorii care oferă un serviciu public de comunicații electronice consumatorilor și a căror cifră de afaceri în sectorul serviciilor publice de comunicații electronice este mai mare de 50 de milioane de euro asigură componenta socială a serviciului universal menționată la alineatul 1.

[...]

§ 3. Operatorii care oferă un serviciu public de comunicații electronice consumatorilor, a căror cifră de afaceri în sectorul serviciilor publice de comunicații electronice este mai mică sau egală cu 50 de milioane de euro și care declară către Institutul [Belgian al Serviciilor Poștale și Telecomunicațiilor (denumit în continuare «Institutul»)] intenția de a furniza componenta socială a serviciului universal menționată la alineatul 1 în cadrul unei rețele terestre fixe sau mobile sau în cadrul ambelor tipuri de rețele, furnizează această componentă pe o perioadă de cinci ani.

[...]”

- 14 Articolul 74/1 din Legea din 13 iunie 2005, introdus în această lege prin articolul 51 din Legea din 10 iulie 2012, are următorul cuprins:

„§ 1. În cazul în care Institutul consideră că furnizarea componentei sociale poate reprezenta o îndatorire nejustificată pentru un furnizor de servicii, solicită fiecărui operator de tarife sociale să comunice informațiile menționate la alineatul 2 și stabilește costul net.

§ 2. Operatorii de tarife sociale comunică Institutului, în modalitățile prevăzute de articolul 137 § 2, cel târziu până la data de 1 august a anului calendaristic ulterior anului luat în considerare, suma indexată a costurilor estimate corespunzătoare anului luat în considerare, care se va calcula pe baza metodei de calcul definite în anexă.

[...]

§ 3. Institutul constată pentru fiecare dintre respectivii furnizori existența unei îndatoriri nejustificate în cazul în care furnizarea componentei sociale a serviciului universal prezintă un caracter excesiv din punctul de vedere al capacității sale de a o suporta, ținând seama de ansamblul caracteristicilor proprii acestuia, în special de nivelul echipamentelor sale, de situația sa economică și financiară, precum și de cota sa pe piața serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului.

§ 4. Se creează un fond pentru serviciul universal în materie de tarife sociale având ca obiect compensarea pierderilor operatorilor de tarife sociale pentru care furnizarea componentei sociale a serviciului universal reprezintă o îndatorire nejustificată și care au adresat o cerere în acest sens

Institutului. Compensația corespunde costurilor nete suportate de operatorul pentru care punerea la dispoziție a componentei sociale a serviciului universal reprezintă o sarcină nejustificată. Acest fond are personalitate juridică și este gestionat de Institut.

Fondul este finanțat din contribuțiile operatorilor care oferă componenta socială a serviciului universal.

Contribuțiile se stabilesc proporțional cu cifra de afaceri realizată în sectorul serviciilor electronice de comunicații accesibile publicului.

Cifra de afaceri luată în considerare corespunde cifrei de afaceri înainte de impozitare, obținută prin furnizarea serviciilor electronice de comunicații accesibile publicului pe teritoriul național, în temeiul articolului 95 § 2.

Costurile de administrare a fondului sunt compuse din toate costurile necesare funcționării fondului, printre care costurile de stabilire a unui model de calcul care are în vedere un operator fictiv eficient, în funcție de tipul rețelei de comunicații electronice prin intermediul căreia se furnizează componenta socială a serviciului universal. Regele stabilește, prin decret aprobat în cadrul Consiliului de Miniștri, suma maximă a costurilor de administrare a fondului.

Costurile de administrare a fondului sunt finanțate de operatorii amintiți la alineatul 2, proporțional cu cifra de afaceri menționată la alineatul 3.

§ 5. Regele stabilește, prin decret aprobat în cadrul Consiliului de Miniștri, după obținerea avizului Institutului, modalitățile de funcționare a acestui mecanism.”

- 15 În temeiul articolului 146 al doilea paragraf din Legea din 10 iulie 2012, articolul 51 din Legea din 13 iunie 2005 produce efecte „începând de la 30 iunie 2005”.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 16 Din decizia de trimitere reiese că legiuitorul belgian, în special ca urmare a Hotărârii Comisia/Belgia (C-222/08, EU:C:2010:583), precum și a Hotărârii Base și alții (C-389/08, EU:C:2010:584), a adoptat Legea din 10 iulie 2012, pentru a modifica mecanismul de finanțare a furnizării serviciului universal, mai ales în ceea ce privește tarifele sociale de telefonie prevăzute de Legea din 25 aprilie 2007 de stabilire a unor dispoziții (IV) (*Belgisch Staatsblad*, 8 mai 2007, p. 25103), care a modificat și a interpretat Legea din 13 iunie 2005.
- 17 La 28 ianuarie 2013, Base Company și Mobistar, doi operatori care furnizează servicii de comunicații electronice în Belgia, au introdus la instanța de trimitere o acțiune în anularea articolelor 50, 51 și 146 din Legea din 10 iulie 2012, care prevăd un mecanism de finanțare sectorială ce impune operatorilor a căror cifră de afaceri atinge sau depășește pragurile prevăzute de această lege să contribuie la costul net aferent ofertei de servicii de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet, ca elemente ale „componentei sociale a serviciului universal”, care, în sensul legii menționate, constă în furnizarea de condiții tarifare speciale anumitor categorii de beneficiari.
- 18 În susținerea acțiunii lor, Base Company și Mobistar arată în special că aceste dispoziții încalcă articolele 10 și 11 din Constituție coroborate cu articolele 170 și 172 din aceasta, precum și articolele 9 și 32 din Directiva privind serviciul universal.
- 19 Base Company și Mobistar apreciază că obligația de a contribui la finanțarea costului net aferent furnizării de servicii de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet care le revine în urma modificărilor aduse de Legea din 10 iulie 2012 este contrară dreptului Uniunii. Întreprinderile

menționate consideră că fac obiectul unui tratament discriminatoriu în raport cu cel aplicat contribuabililor care nu sunt supuși unor contribuții întemeiate pe dispoziții de drept național contrare dreptului Uniunii.

- 20 Instanța de trimitere arată că articolul 74/1 din Legea din 13 iunie 2005, introdus prin articolul 51 din Legea din 10 iulie 2012, a instituit un „Fond pentru serviciul universal în materie de tarife sociale” având ca obiect compensarea pierderilor fiecărui operator de tarife sociale pentru care furnizarea componentei sociale a serviciului universal reprezintă o îndatorire nejustificată. Acest fond este finanțat de operatorii care oferă respectiva componentă socială, precum și de cei care oferă servicii de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet. Instanța menționată precizează că, prin instaurarea acestui mecanism de finanțare, legiuitorul belgian a recurs la posibilitatea prevăzută la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal.
- 21 Instanța de trimitere ridică problema conformității dispozițiilor Legii din 10 iulie 2012 cu Directiva privind serviciul universal, întrucât, în opinia sa, din articolul 9 din această directivă reiese în special că „comunicații[le] vocale, prin fax și comunicații[le] de date, la viteze de transfer al datelor suficient de ridicate pentru a permite un acces funcțional la internet”, prevăzute la articolul 4 alineatul (2) din directiva menționată, sunt excluse din componenta socială a serviciului universal. Această instanță arată că articolul 32 din directivă prevede că statele membre pot decide să facă accesibile publicului servicii obligatorii suplimentare, cu excepția serviciilor care corespund obligațiilor de serviciu universal, dar că, în acest caz, nu se poate impune niciun mecanism de compensare care implică participarea operatorilor.
- 22 Pe de altă parte, instanța de trimitere arată că, în cadrul procedurii aflate pe rolul său, Ministerraad a precizat că toate serviciile universale introduse prin Legea din 10 iulie 2012 au fost concepute cu luarea în considerare a faptului că articolul 9 alineatul (3) din Directiva privind serviciul universal permite sprijinirea consumatorilor în ceea ce privește alte servicii decât cele enumerate la articolele 4-7 din directiva menționată, inclusiv servicii de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet.
- 23 În aceste condiții, Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Directiva privind serviciul universal, în special articolele 9 și 32 din aceasta, trebuie interpretată în sensul că tariful social pentru serviciile universale, precum și mecanismul de compensare prevăzut la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal sunt aplicabile nu numai în privința comunicațiilor electronice prin intermediul unei conexiuni telefonice la o rețea publică de comunicații într-un punct fix, ci și în privința serviciilor de telefonie mobilă și/sau de abonamente la internet?
 - 2) Articolul 9 alineatul (3) din Directiva privind serviciul universal trebuie interpretat în sensul că autorizează statele membre să adauge serviciului universal opțiuni tarifare speciale pentru alte servicii decât cele enumerate la articolul 9 alineatul (2) din această directivă?
 - 3) În cazul unui răspuns negativ la prima și la a doua întrebare: prevederile în cauză ale Directivei privind serviciul universal respectă principiul egalității, astfel cum este consacrat, printre altele, la articolul 20 din cartă?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

- 24 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva privind serviciul universal trebuie interpretată în sensul că tarifele speciale și mecanismul de finanțare prevăzute la articolul 9 și, respectiv, la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din această directivă se aplică serviciilor de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet.
- 25 Trebuie arătat că, potrivit articolului 1 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal, scopul acestei directive este de a defini, după cum prevede articolul 2 litera (j) din Directiva-cadru, setul minim de servicii de o calitate specificată, accesibil tuturor utilizatorilor finali, la un preț accesibil, luându-se în considerare condițiile specifice naționale, fără a denatura concurența. Acest set minim de servicii universale este definit în capitolul II din Directiva privind serviciul universal.
- 26 În temeiul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind serviciul universal, statele membre trebuie să asigure disponibilitatea serviciilor prevăzute în capitolul II din aceasta, la calitatea prevăzută, tuturor utilizatorilor finali de pe teritoriul lor, independent de amplasarea geografică și, luându-se în considerare condițiile naționale specifice, la un preț accesibil.
- 27 Considerentul (4) al acestei directive precizează că garantarea unui serviciu universal poate implica furnizarea anumitor servicii către unii utilizatori finali la prețuri diferite de cele care rezultă din condițiile de piață normale.
- 28 Astfel, conform articolului 9 alineatele (1) și (2) din directiva menționată, statele membre pot cere întreprinderilor desemnate pentru a asigura furnizarea serviciului universal să propună opțiuni și formule tarifare diferite de cele oferite în condiții comerciale normale, în special pentru a garanta că persoanele cu venituri mici sau cu nevoi sociale speciale nu sunt împiedicate să acceseze setul minim de servicii universale definit la articolele 4-7 din această directivă.
- 29 Din articolul 9 alineatul (3) din Directiva privind serviciul universal rezultă că statele membre pot asigura sprijin consumatorilor identificați ca având venituri mici sau nevoi sociale speciale, pe lângă alte dispoziții care stabilesc ca întreprinderile desemnate să asigure furnizarea serviciului universal să fie obligate să aplice opțiuni tarifare speciale sau să respecte o încadrare a tarifelor, o echilibrare geografică sau alte mecanisme similare.
- 30 În ceea ce privește articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal, acesta prevede că, în cazul în care, pe baza calculului costului net prevăzut la articolul 12 din această directivă, autoritățile naționale de reglementare constată că întreprinderile desemnate să își asume obligațiile de serviciu universal precum cele enumerate la articolele 3-10 din directiva menționată sunt supuse unei îndatoriri nejustificate, statele membre decid, la cererea uneia dintre aceste întreprinderi, să repartizeze costul net al obligațiilor respective între furnizorii de rețele sau de servicii de comunicații electronice.
- 31 Din toate aceste dispoziții rezultă că tarifele speciale și mecanismul de finanțare prevăzute la articolul 9 și la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal nu se aplică decât serviciilor enumerate în capitolul II din această directivă.
- 32 În aceste condiții, este necesar să se verifice dacă serviciile de comunicații mobile și/sau de abonamente la internet fac parte din obligațiile de serviciu universal prevăzute în capitolul menționat.

- 33 În această privință, trebuie amintit că articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva privind serviciul universal, intitulat „Furnizarea accesului la un post fix și furnizarea de servicii telefonice”, prevede că o conexiune de la o locație fixă la o rețea publică de comunicații trebuie să preia comunicațiile vocale, comunicațiile prin fax și comunicațiile de date la viteze de transfer al datelor suficient de ridicate pentru a permite un acces funcțional la internet. Alineatul (3) al acestui articol precizează că statele membre trebuie să se asigure că toate cererile rezonabile de furnizare a unui serviciu de telefonie destinat publicului printr-o conexiune de la o locație fixă la o rețea publică de comunicații, serviciu care permite efectuarea și primirea de apeluri naționale și internaționale, sunt satisfăcute de cel puțin o întreprindere.
- 34 Astfel, atât titlul, cât și modul de redactare a articolului 4 din Directiva privind serviciul universal stabilesc explicit în sarcina statelor membre o obligație de a asigura conectarea de la o locație fixă la o rețea publică de comunicații.
- 35 Această obligație reiese și din considerentul (8) al acestei directive, în care se afirmă că o cerință fundamentală a serviciului universal este furnizarea către utilizatorii finali, la cerere, a unei conexiuni la rețeaua de telefonie publică la un post fix, la un preț accesibil.
- 36 Or, este necesar să se constate că expresia „la un post fix” se opune termenului „mobil”.
- 37 În consecință, este necesar să se considere că serviciile de comunicații mobile sunt, prin definiție, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 46 din concluzii, excluse din setul minim de servicii universale definit în capitolul II din Directiva privind serviciul universal, deoarece furnizarea lor nu presupune accesul și conectarea de la o locație fixă la o rețea publică de comunicații. Trebuie să se considere de asemenea că serviciile de abonamente la internet furnizate prin intermediul serviciilor de comunicații mobile nu fac parte din acest set minim. În schimb, serviciile de abonamente la internet sunt incluse în acest set dacă furnizarea lor presupune o conexiune la internet de la o locație fixă.
- 38 În plus, trebuie amintit că, potrivit articolului 32 din Directiva privind serviciul universal, statele membre pot decide să introducă, pe teritoriul lor național, servicii obligatorii suplimentare accesibile publicului, diferite de serviciile care țin de obligațiile de serviciu universal definite în capitolul II din această directivă.
- 39 În această privință, în considerentele (25) și (46) ale Directivei privind serviciul universal se arată că statele membre sunt libere să impună măsuri speciale care ar trebui să satisfacă criteriul rentabilității și să nu depindă de serviciile universale.
- 40 În consecință, statele membre sunt libere să considere serviciile de comunicații mobile, inclusiv serviciile de abonamente la internet furnizate prin intermediul serviciilor de comunicații mobile, drept servicii obligatorii suplimentare, în sensul articolului 32 din Directiva privind serviciul universal.
- 41 Totuși, în temeiul acestui articol, atunci când statele membre decid să introducă, pe teritoriul lor național, servicii obligatorii suplimentare accesibile publicului, nu se poate impune un mecanism de finanțare a acestor servicii care să implice participarea anumitor întreprinderi. În consecință, mecanismul de finanțare prevăzut la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal nu poate fi extins în privința unor asemenea servicii.
- 42 Prin urmare, după cum enunță considerentul (25) al Directivei privind serviciul universal, statele membre nu sunt autorizate să impună participanților de pe piață contribuții financiare cu titlu de măsuri care nu sunt parte a obligațiilor de serviciu universal. Astfel, deși fiecare stat membru rămâne liber să finanțeze măsurile speciale cu respectarea dreptului Uniunii, nu o poate face prin intermediul contribuțiilor din partea participanților de pe piață.

43 Având în vedere toate considerațiile precedente, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare că Directiva privind serviciul universal trebuie interpretată în sensul că tarifele speciale și mecanismul de finanțare prevăzute la articolul 9 și, respectiv, la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată se aplică serviciilor de abonamente la internet care presupun o conexiune la internet de la o locație fixă, însă nu și serviciilor de comunicații mobile, inclusiv serviciilor de abonamente la internet furnizate prin intermediul serviciilor de comunicații mobile menționate. Dacă aceste din urmă servicii sunt făcute accesibile publicului, pe teritoriul național, ca „servicii obligatorii suplimentare”, în sensul articolului 32 din Directiva privind serviciul universal, finanțarea lor nu se poate asigura, în dreptul național, printr-un mecanism care să implice participarea anumitor întreprinderi.

Cu privire la a treia întrebare

44 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească, în cazul unui răspuns negativ la prima și la a doua întrebare, dacă articolul 9 și articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal sunt valide prin prisma principiului egalității enunțat la articolul 20 din cartă.

45 Trebuie amintit că, atunci când o chestiune referitoare la validitatea unui act adoptat de instituțiile Uniunii Europene este invocată în fața unei instanțe naționale, instanța respectivă este cea care trebuie să aprecieze dacă o decizie cu privire la acest aspect este necesară pentru a pronunța o hotărâre și, prin urmare, să solicite Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune. În consecință, din moment ce întrebările adresate de instanța națională privesc validitatea unei norme de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Ordonanța Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, punctul 16 și jurisprudența citată).

46 Cu toate acestea, din spiritul de cooperare care trebuie să guverneze procedura trimiterii preliminare reiese că este indispensabilă expunerea de către instanța națională, în decizia sa de trimitere, a motivelor exacte pentru care consideră că un răspuns la întrebările sale privind interpretarea sau validitatea anumitor dispoziții din dreptul Uniunii este necesar pentru soluționarea litigiului (Ordonanța Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, punctul 21 și jurisprudența citată).

47 În acest context, este important ca instanța națională să indice în special motivele exacte care au determinat-o să ridice problema validității anumitor dispoziții din dreptul Uniunii și să expună motivele de nevaliditate care, în consecință, consideră că ar putea fi reținute (Ordonanța Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, punctul 22 și jurisprudența citată).

48 De asemenea, este necesar să se sublinieze în această privință că, după cum reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții, informațiile furnizate în deciziile de trimitere sunt destinate nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile, ci și să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte persoane interesate posibilitatea de a prezenta observații, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. Este de competența Curții să se asigure cu privire la menținerea acestei posibilități, ținând seama de faptul că, în temeiul dispoziției menționate, părților interesate le sunt notificate numai deciziile de trimitere însoțite de o traducere în limba oficială a fiecărui stat membru, iar nu și dosarul național transmis eventual la Curte de instanța de trimitere (Ordonanța Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, punctul 24 și jurisprudența citată).

49 În această privință, este necesar să se arate că instanța de trimitere nu a oferit, prin decizia sa de trimitere, nicio indicație sau explicație cu privire la elementele de fapt sau de drept care ar putea constitui o încălcare a principiului egalității enunțat la articolul 20 din cartă și nici cu privire la motivele care au determinat-o să ridice problema validității articolului 9 și a articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind serviciul universal.

- 50 În aceste condiții, Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebarea care îi este adresată.
- 51 Prin urmare, a treia întrebare este inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (directiva privind serviciul universal), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009, trebuie interpretată în sensul că tarifele speciale și mecanismul de finanțare prevăzute la articolul 9 și, respectiv, la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată se aplică serviciilor de abonamente la internet care presupun o conexiune la internet de la o locație fixă, însă nu și serviciilor de comunicații mobile, inclusiv serviciilor de abonamente la internet furnizate prin intermediul serviciilor de comunicații mobile menționate. Dacă aceste din urmă servicii sunt făcute accesibile publicului, pe teritoriul național, ca „servicii obligatorii suplimentare”, în sensul articolului 32 din Directiva 2002/22, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/136, finanțarea lor nu se poate asigura, în dreptul național, printr-un mecanism care să implice participarea anumitor întreprinderi.

Semnături